

Kraks Fonds- og Legatvejviser

Anmeldt af Henrik Birkvig

Kraks Fonds- og Legatvejviser

885 sider

2. udgave 1990

ISBN 87-7225-358-4

Kraks Forlag A/S

*Smudstitel sat
med skriften
Optima.
Nedsat stør-
relse.*

Kraks Fonds- og Legat- vejviser

Foran mig ligger en „basse“ på 885 sider i formatet 17 × 24 cm. Da jeg tager den op, bemærker jeg, at den er tung og ærgrer mig over, at jeg har droppet forårets træning i Fitness Club. Jeg smider den på en brev-vægt: 1.460 g – en håndbog til begge hænder.

Jeg åbner bogen og på forsatsen ser jeg en to-sidet annonce for Den Danske Bank, der forsøger at fortælle noget om, hvor dygtige de er. Jeg bladrer videre og læser smudstitlen, der er en reproduktion af typografien på omslaget. Bogen er sat med skriften Optima. På omslaget fungerer den meget tætte sats for så vidt udmærket, men man kan nu engang ikke bare nedfotografere *Display-typografi*. De optiske afstande bør reguleres efter den størrelse, som skriften skal bruges i. Smudstitlen står for tæt, og jeg er sikker på, at Hermann Zapf, der har tegnet den smukke Optima ville græmme sig, hvis han for 117. gang så sin skrift mishandlet ...

Det begynder dårligt

De følgende sider rummer kolofon og titelblad, så følger endnu en annonce på side 4 og på side 5 indholdsfortegnelsen, der er sat med for ringe linieafstand:

Indhold

Forord	7
Vejledning til alfabetisk del	11
Fonde og legater	13
Vejledning til systematisk register	679
Oversigt over systematisk register	681
Systematisk register	683
Rettelsesblad	885

*Indholdsfor-
tegnelsen har
for tæt linie-
afstand. Hel
størrelse.*

Denne typografiske uoverskuelighed får mig til at blade videre til forordet. Pyh, tænker jeg, skal jeg læse det? Det er nemlig sat med 9/9 på en spaltebredde på 29 cicero. Flere af grundreglerne for god læselighed er brudt godt og grundigt. Jeg kæmper mig igennem den knastørre tekst, og bliver helt sikker på at tilhøre det mindretal af brugere, som får læst *hele* teksten. Men det er kun, fordi jeg *skal* i denne forbindelse.

Vi nærmer os

Efter endnu en irriterende annonce følger et friblad med teksten: Alfabetisk del. Jeg slår tilbage til indholdsfortegnelsen og opdager, at emnet også optræder her. Fremad igen og videre kommer jeg til en vejledning til denne del. Pyha igen: samme typografi som forordet. En irritation over den besværlige adgang til brugen af bogen begynder at melde sig. Det får mig til at tænke på, hvem denne tekst mon kan være skrevet til?

Målgruppen må da være temmelig bred og fx også rumme mange unge, der enten er under uddannelse eller fx roder med at skrabe penge sammen til et kulturelt betonet projekt (teater, dans eller lignende). De har det svært her. Teksten er nemlig holdt i et sprog, man møder i megen information fra det offentlige: lange sætninger, mange verbalsubstantiver og ord, der kunne være erstattet af mere dagligdags.

Eksempel:

„Derudover har redaktionen indhentet følgende supplerende oplysninger om fondene via en spørgeskemaudsendelse til fondenes administratorer i perioden 10. februar til 31. marts 1990:“

Der kunne lige så godt have stået:

„Redaktionen har også fået supplerende oplysninger. Dem fik vi ved hjælp af et spørgeskema, som vi sendte til fondenes administratorer mellem 10. februar og 31. marts 1990. De ekstra oplysninger drejer sig om:“

En alfabetisk del

Side 13 til 676 udgør bogens alfabetiske del, hvor oplysningerne om de enkelte fonde er sat i et trespaltet typografisk system. Den enkelte fond er forsynet med et nummer og og et alfabetiseringsord i kursiv. Alfabetiseringsordet er det første ord i fondens navn, som har en egentlig betydning. Fx det første efternavn i en fonds navn: Skolelærer J.C. Sørensen og hustru Caroline, født Bülow's Mindelegat. Derefter står fondens fuldstændige navn i fed. Disse linier er sat med otte punkt og efterfølges af artiklens „brødtekst“ en grad mindre i ordinær med ledeord i fed.

12403 Dissings, Vif og Hans Dissings

Fond

Formål: Støtte til vedligeholdelse og udbygning af Holstebro Museums Legetøjssamling. Fremme af kreativ udfoldelse ved at yde støtte til arkitekter, designere, billedkunstnere og filmkunstnere.

Administrator: Advokat N. E. Norsker, Nytorv 3, 1450 København K.

Supplerende oplysninger ikke meddelt.

*Tekstudsnit i
hel størrelse.*

En systematisk del

Mange brugere vil benytte sig af det efterfølgende systematiske register på siderne 679 til 884. I dette register kan man nemlig slå op i tre forskellige sektioner:

1. Fonde, der støtter enkeltpersoner.
2. Fonde, der støtter organisationer m.v., samt
3. Fonde uden angivet modtagergruppe.

De tre sektioner er underopdelt i syv hovedgrupper:

1. Det sociale område.
2. Uddannelsesområdet.
3. Forskningsområdet.
4. Det religiøse område.
5. Kultur-, fritids- og miljøområdet.
6. Erhvervsområdet, samt 7. Øvrige områder.

Disse områder er igen delt op efter behov (fx „Støtte til forskere tilknyttet bestemte selskaber, institutioner, virksomheder m.v.“). Den systematiske del er altså i mange tilfælde *nøglen* til brugen af bogen: At finde frem til egnede „sponsorer“ for nu at bruge et modeord. Registret burde være anbragt *før* det alfabetiske register.

En prøve

Jeg foretager et prøveopslag: Under „Fonde, der støtter enkeltpersoner/ Støtte til kunstnere/Designere“ får jeg at vide, at det kan jeg finde på side 135 under registreringsnummeret 12403. Så slår jeg tilbage i det alfabe-

tiske register og mine øjne flakker rundt indtil jeg finder artiklen.

Forkert prioritering

Her svigter typografien. Det er nemlig en forkert vægtning af oplysningerne, når nummer og alfabetiseringsord står i en lys kursiv, mens fondens fuldstændige navn er sat med fed. Prioriteringen burde være omvendt: nummer og alfabetiseringsord burde være det, som jeg finder først. I første omgang rager det mig jo en høstblomst, hvad fondens korrekte navn er.

Jeg får derfor lyst til at tænde computeren og fotosætteren og foretage en forbedring af typografien i det alfabetiske register. Jeg stiller mig selv spørgsmålet: Hvordan kunne man ændre typografien, så den blev nemmere at gå til – uden fx at bruge mere plads? Resultatet er herunder: Tre sammenhængende artikler i den opindelige typografi og i mit redesign:

Til venstre et eksempel på typografien i Kraks Fonds- og Legatvejviser. Til højre forslag til forbedring af typografien

12403 *Dissings, Vif og Hans Dissings* Fond

Formål: Støtte til vedligeholdelse og udbygning af Holstebro Museums Legetøjssamling. Fremme af kreativ udfoldelse ved at yde støtte til arkitekter, designere, billedkunstnere og filmkunstnere.

Administrator: Advokat N. E. Norsker, Nytorv 3, 1450 København K.

Supplerende oplysninger ikke meddelt.

11243 *Distriktbladenes, Distriktbladenes Sammenslutnings* Fond

Formål: At hædre en person indenfor reklame eller marketing, som har gjort sig specielt bemærket i mediernes bevidsthed.

Administrator: Distriktbladenes Sammenslutning, Store Strandstræde 21, 1256 København K.

Supplerende oplysninger ikke meddelt.

13185 *Dithmer, Alfred Dithmer og hustru Edith Dithmers Pantomimelegat*

Formål: Tildeles unge lovende mimikere og dansere ved Pantomimeteatret i Tivoli som anerkendelse og i uddannelsesøjemed.

Administrator: A/S Københavns Sommer-Tivoli, Vesterbrogade 3, 1620 København V. Telefon: 33 15 10 01.

Supplerende oplysninger: Fonden yder ikke økonomisk støtte.

Fonden kan ikke søges.

12403 *Dissings, Vif og Hans Dissings* Fond

Formål: Støtte til vedligeholdelse og udbygning af Holstebro Museums Legetøjssamling. Fremme af kreativ udfoldelse ved at yde støtte til arkitekter, designere, billedkunstnere og filmkunstnere.

Administrator: Advokat N. E. Norsker, Nytorv 3, 1450 København K.

Supplerende oplysninger ikke meddelt.

11243 *Distriktbladenes, Distriktbladenes Sammenslutnings* Fond

Formål: At hædre en person indenfor reklame eller marketing, som har gjort sig specielt bemærket i mediernes bevidsthed.

Administrator: Distriktbladenes Sammenslutning, Store Strandstræde 21, 1256 København K.

Supplerende oplysninger ikke meddelt.

13185 *Dithmer, Alfred Dithmer og hustru Edith Dithmers Pantomimelegat*

Formål: Tildeles unge lovende mimikere og dansere ved Pantomimeteatret i Tivoli som anerkendelse og i uddannelsesøjemed.

Administrator: A/S Københavns Sommer-Tivoli, Vesterbrogade 3, 1620 København V. Telefon: 33 15 10 01.

Supplerende oplysninger: Fonden yder ikke økonomisk støtte.

Fonden kan ikke søges.

Hpkx Hpkx

Til venstre den anvendte skrift Optima – til højre den foreslåede News Gothic.

Små, men betydningsfulde ændringer

1. Skriftvalget: Skriften Optima er erstattet med News Gothic. Til Konsultativ typografi er det bedst at vælge en skrift, der ikke har en nævneværdig forskel i strejtykkelsen. Optima er derfor langtfra den mest egnede til en opgave af denne art. Skriften er nemlig det, som tyskerne kalder „Ein serifenloser Antiqua“ – en antikvaskrift uden seriffer, men alligevel med forskel på grund- og hårstreg. I mit redesign har jeg derfor valgt News Gothic, der er mere ensartet i sin strejføring og robust i små skriftstørrelser. Den udmærker sig desuden ved at være designet smalt. Det er pladsbesparende, så jeg ikke behøver at gøre skriften smallere ved en elektronisk manipulation, som Optima-skriften har været udsat for. Fy! Skrifter bør vælges i det snit, de skal bruges i – især i forbindelse med konsultativ typografi.

2. Hoveddøren: Registreringsnummer og alfabetiseringsord er ændret til halvfed, så det bliver en egentlig fremhævelse på siden under søgningen. Fondens fuldstændige navn er sat med kursiv – det skiller den fra de to første oplysninger. Læg også mærke til at den første del af opslagsartiklen er hævet, så den bliver adskilt fra den følgende tekst og dermed danner en gruppe i sig selv. De typografiske afstande skal defineres korrekt for at hjælpe læseren.

3. Ledeord m.m. er sat med kursiv – de behøver ikke springe ud af siden

og forstyrre den halvfede indgang. I øvrigt er liniefaldet plejet: Se adresselinierne under den første opslagsartikel.

Det var vist kvækerne, der formulerede sætningen: „Gud findes i detaljen“ – tanken kan uden videre overføres på konsultativ typografi.

To-spaltet uden mening

Det systematiske register er mærkværdigvis sat to-spaltet. Det er spild

Pladsspild. Registret er sat to-spaltet med ud-punkteringer. Nedsat størrelse.

FONDE, DER STØTTER ORGANISATIONER M.V. SELVJENDE INSTITUTIONER

Kræfters Bekæmpelse	Side	Reg.nr.	Sukkerens Vei	Side	Reg.nr.
—	430	7247	Svagsindede organisationer i Nordjylland der	472	12313
—	436	6311	viker for	427	12221
—	447	7173	Svagsindede organisationer i Nordjylland, der	89	13459
—	467	3827	viker for	655	3209
—	471	71928	Syggeforsoringen Hjørraa	390	12414
—	472	12313	Sygeplejeforbundet for Det Mosaiske	447	7173
—	473	11863	Trosværnsmænd	537	4959
—	476	10609	Tuberkuløses Bekæmpelse	632	12388
—	479	2916	Vandret, organisationer for		
—	504	7181			
—	506	11843			
—	520	3267			
—	525	11346			
—	527	4468			
—	535	12436			
—	537	4959			
—	539	9100			
—	538	3947			
—	555	11349			
—	585	10228			
—	585	12379			
—	593	12188			
—	606	3020			
—	609	7637			
—	613	9683			
—	615	8156			
—	617	11534			
—	634	10059			
—	652	90318			
—	662	3160			
—	667	2006			
—	675	1695			
—	760	11666			
—	171	5822			
—	171	5822			
—	190	12529			
—	292	3852			
—	292	3852			
—	444	8724			
—	248	1693			
—	248	1693			
—	29	6165			
—	497	2813			
—	25	1731			
—	25	1731			
—	221	3001			
—	248	1693			
—	393	7812			
—	655	3209			
—	634	1009			
—	166	13653			
—	246	71			
—	282	6208			
—	344	7117			
—	507	11301			
—	523	11443			
—	546	11979			
—	366	267			
—	146	10472			
—	282	6208			
—	30	2099			

Det sociale område

Institutioner og andre ejendomme med sociale formål	Side	Reg.nr.
Generelt	37	2387
—	41	2436
—	58	1612
—	59	8771
—	90	8716
—	91	10918
—	97	2975
—	100	5792
—	102	1392
—	102	7028
—	123	10212
—	137	8166
—	162	8126
—	172	2567
—	185	5557
—	203	222
—	206	377
—	214	2532
—	221	7883
—	227	1115
—	233	7239
—	238	9219
—	246	2165
—	248	13750
—	251	10326
—	283	6984
—	286	9422
—	299	10000
—	299	9486
—	308	12
—	310	1246
—	313	870
—	351	4279
—	353	3074
—	354	8160
—	371	3921
—	371	5026
—	400	5947
—	407	3748
—	408	4440
—	413	5881
—	419	6809
—	427	4604
—	430	4797
—	431	3872
—	454	7327
—	469	4938
—	482	1923
—	485	3813
—	485	3733

af god plads. Masser af opslagsordene med henvisninger til den alfabetiske del er nemlig korte som fx „Generelt“, „Unge“ eller „Psykisk syge børn“. De kunne sagtens være på det tre-spaltede system (spaltebredde: 10 cicerø). Hvem har brug for lige-gyl-dige udpunkteringer? Registrets om-løbende opslagsord kunne sættes med en hængende indrykning. (Det er der flere der alligevel er).

Helheden

De eksempler på dårlig typografi, som er beskrevet i det foregående er ikke enestående. Lad mig blot her nævne nogle flere: Ledende kolum-netitler sat med *halvfede versaler* over *to linier* – det virker ikke ligefrem gennemtænkt. Mellemrubrikker, der er usikkert placeret på siden, så man ikke i et hurtigt blik kan se, hvad de

hører til. Værkets design som helhed virker – qua de mange uheldige detaljer – rodet og er et eksempel på, at der bør arbejdes mere bevidst med de typografiske valg.

(Re)design er en investering

Et godt redesign ville medføre, at bogens tekster kunne sættes på færre sider og helheden blive mere over-skuelig/funktionel. Det kunne samti-dig medføre besparelser på udgifterne til papir og trykning.

Bogen handler om penge. Det giver mig anledning til den sidste pointe: Hvis kommercielle interesser kan gå hånd i hånd med godt og brugervenligt design og tillige en god miljø-mæssig moral, bliver sidegevinsterne for et forlag som Krak mangfoldige.

Design er en investering, og jeg er sikker på, at udgiften til et redesign kunne tjene sig selv hjem.